

تحلیل روند دینامیک منازعه دریاچه ارومیه با مفاهیم پایه نظریه بازی

محمدحسین مؤمنی فر^۱، امیررضا میدانی^۲*

۱- دانشجوی کارشناسی دانشکده مهندسی عمران، دانشگاه تبریز، ایران - mim.momenifar@gmail.com

۲- دانشجوی کارشناسی دانشکده مهندسی عمران، دانشگاه تبریز، ایران - amirmeydani@yahoo.com

چکیده

ویژگی های یک منازعه آب اغلب با گذشت زمان تغییر می کند و اولویت های ذینفعان و تصمیم سازان ممکن است در طی روند منازعه تغییر پیدا کند. نظریه بازی یک دیدگاه کارآمد برای تحلیل ساختار پویای منازعات منابع آب بدست می دهد که می تواند با مفاهیم ساده خود به بررسی ابعاد مختلف فیزیکی، اجتماعی و سیاسی منازعات آب بپردازد. مهم ترین منازعه آبی سالیان اخیر کشور مسئله دریاچه ارومیه بوده است که تصمیمات ذینفعان و تصمیم سازان (بازیکنان) حوضه آبریز آن برای حداکثر کردن منافع فردی خود، شرایط نامساعدی را برای دریاچه رقم زده است. پیامدهای این منازعه افت شدید تراز سطح آب دریاچه و به تبع آن ایجاد نارضایتی های اجتماعی و از طرف دیگر افزایش فشار سیاسی اجتماعی بر مصرف کنندگان برای کاهش میزان مصرف بوده است. مهم این که در دوره های خاصی شدت منازعات سالیانه به اوج خود می رسد. مفاهیم پایه نظریه بازی قادر است نتایج این وضعیت خاص را پیش بینی کند و با تحلیل مسئله، به ارائه دیدگاه ها و راه حل های مفیدی برای حل آن بپردازد. این مقاله به توصیف دوره ای خاص از ساختار پویای منازعه دریاچه ارومیه می پردازد و با استفاده از اصول بازی جوجه (چیکن گیم) دوره اوج منازعه سالیانه را تحلیل می کند. در این مقاله بیان می شود که شرایط بازی با گذشت زمان متغیر است و برای حل پایدار تر منازعه بهتر است تصمیم سازان علاوه بر نوع تصمیم های اتخاذ شده، به زمان اخذ آن تصمیم نیز توجه کنند. یعنی لازم است تصمیم های درست در زمان های درست اتخاذ شوند!

واژه های کلیدی: نظریه بازی، دریاچه ارومیه، شرایط دینامیک بازی، منازعه آب، چیکن گیم

۱- مقدمه

آلکامو و همکاران در سال ۲۰۰۰ نشان دادند طی سال های ۱۹۹۵ تا ۲۰۲۵ مناطقی که تحت تاثیر تنش های شدید آبی هستند از ۳۶،۴ به ۳۸،۶ میلیون کیلومتر مربع افزایش پیدا می کنند [1] و همواره افزایش منازعات بر سر منابع آب به عنوان یکی از مهم ترین نتایج بروز خشکی ها مطرح بوده است. این مساله اهمیت تلاش برای تجزیه و تحلیل هرچه بیشتر و دقیق تر منازعات منابع آب برای شناخت بیشتر ابعاد آنها و در نتیجه ارائه راه حل های مناسب تر را به وضوح نشان می دهد. یکی از ویژگی های اغلب مسائل آب دگرگونی ساختار منازعه با گذشت زمان است که براساس نوع منازعه می تواند در بازه های مختلف